

Práce s knihou není nuda: S knížkami ve škole

Zveřejněno uživatelem Veronika Peslerová | 10. 10. 2021 | Jak na čtení | ★★★★★

Štítky • Čtenářství • Debutant • Expert • Ochutnávač • Pokrokář • Prohlížeč • Suverén

Závěrečný třetí díl minisérie o rozvoji čtenářských dovedností se věnuje školám

V předchozí části naší článkové minisérie o podpoře kladného vztahu ke knihám jsme se věnovali knihovnám a jejich významnému přispění k rozvoji čtenářství a čtenářských dovedností dětí nejrůznějšího věku. Zmíněna byla i oběma stranám prospěšná spolupráce knihoven a škol. A právě školám se budeme věnovat v tomto závěrečném dílu série. V mnoha školách existují školní knihovny, které mohou žáci navštěvovat, ale knihami, které mají ihned volně k dispozici, by měly být děti obklopené i přímo ve třídách. Třídní knihovničky totiž mají v rozvoji čtenářství nezastupitelnou roli. Zvláště v prvních třídách je třeba nezapomínat na to, že je dítě často prostřednictvím slabikářů a čítanek nuceno číst texty, které ho intelektově nerozvíjí, které ho nebaví, nijak dál neinspirují, a je třeba tyto „slabikářové texty“ ještě pravidelně doplňovat předčítáním z vhodných knih. A k tomu mohou třídní knihovničky skvěle posloužit.

Hodí se samozřejmě i při samotné výuce, která může být vedena přímo prostřednictvím vybraných knih, popř. je vhodným výběrem knih doplněna a podpořena. Jak říká učitelka 1. stupně Karolína Procházková ze Základní a mateřské školy v Úhonicích: „Ráda učím v tematických týdnech, což znamená, že se během týdne věnujeme určitému tématu. Pro tato témata vybírám vhodné knihy, se kterými ve třídě pracujeme. Nejčastěji si v kruhu čteme zajímavosti a společně nebo ve skupinách hledáme odpovědi na předem vytvořené otázky či s pomocí knih plníme samostatně nebo na stanovištích různé úkoly.“ A pravidelně se pak stává, že děti tráví přestávky listováním v knihách, které je zaujaly.

První čtenářská dílna letošního školního roku ve 2. ročníku

Martina Danišková: Dílny čtení se mi ve třídě velmi osvědčily

Čtenářský koutek s polštářky a knihovničkou ve třídě má a s knihami velmi často ve výuce pracuje i Martina Danišková, učitelka 1. stupně ze Základní školy Brozany nad Ohří. Velmi často do výuky zařazuje i dílny čtení, které se jim ve třídě skvěle osvědčily. „Je důležité dílny čtení zařazovat pravidelně a hravou formou. Podle mě je to jeden z nejlepších způsobů, jak dětem předávat lásku ke knihám. Děti si donesou z domova svou vlastní rozečtenou knihu a představí si v kroužku knížky navzájem, včetně paní učitelky a paní asistentky. Poté mají vymezený čas, po který každé dítě samostatně čte na místě, které si samo zvolí – klidně na polštářku pod lavicí nebo na parapetu pod oknem. Po čtení si pak děti do svých čtenářských sešitů zapíší, kolik stránek přečetly a o čem text byl, a s texty dál pracujeme.“ Dílny čtení jsou u nich ve třídě tak oblíbené, že si je děti dokonce samy vyžadovaly i při online výuce. Stejně jako „pyžamové čtení“, kdy paní učitelka dětem online předčítala na dobrou noc.

Ve čtenářském koutku přímo ve třídě tráví děti spoustu času

Dílny čtení jsou pravidelnou součástí hodin českého jazyka zpravidla jednou týdně i na obou stupních Základní školy Příbyslav. Čtecí část tu probíhá stejně jako na předchozí škole a po ní následuje druhá část dílny čtení, kdy žáci pracují většinou ve dvojicích nebo skupinách, a jejím cílem je o četbě diskutovat. K tomu jsou velmi často využívány sady čtenářských kostek, čtenářských sáčků či karet a používají se metody kritického myšlení (KATAPULT, Poslední slovo patří mně, Filosofie pro děti, QAR, Čtení všemi smysly a podobně). Ředitelka školy a učitelka 2. stupně Jaroslava Janů dodává: „Práce s textem je už nyní u nás ve škole jedna z klíčových strategií učení, kterou systematicky využívají učitelé napříč předměty. V českém jazyce jsou přímo zařazovány lekce Práce s textem – čtení s porozuměním, při kterých využíváme co nejrozmanitější texty. Cílem těchto lekcí je rozvoj čtenářské gramotnosti a kritického myšlení (čtení s porozuměním, práce s klíčovými slovy, vyhledávání odpovědi na otázky, kladení otázek, rozpoznávání záměru autora). Druhá rovina práce s textem probíhá v hodinách, kdy samotná práce s textem není cílem, ale prostředkem k naplnění jiného cíle, tedy jako zdroj informací v části uvědomění v třífázovém modelu učení. Tento způsob práce s textem využívají učitelé všech předmětů. Nejčastějšími metodami, které v hodinách při práci s textem napříč oblastmi učitelé využívají, jsou I.N.S.E.R.T, V-CH-D a Pětílístek, dále různé grafické organizéry, myšlenkové mapy, Vennovy diagramy, T-grafy apod.“

Kritické myšlení a čtenářské dovednosti lze rozvíjet i v příjemném prostředí školní zahrady

Kateřina Šafránková: Není dílna jako dílna

Pojem *dílna čtení* je někdy ne zcela správně vykládán. Dílna čtení není práce s textem, který vybral někdo jiný, není to společné povídání o přečteném ani další rozličné aktivity s knihou. Dílna čtení má jasně daná pravidla a cíle. Cílem dílny čtení je podpora a rozvoj čtenářství, hledání vlastních čtenářských preferencí a postup v čtenářských úrovních. Cílem dílny čtení je také vytváření jakéhosi čtenářského společenství a následné vrstevnické doporučování knih. Jak zmiňuje lektorka a jednatelka sdružení Kritické myšlení Kateřina Šafránková, aby byla dílna čtení skutečně dílnou čtení, musí být splněny čtyři základní předpoklady: „V dílně čtení si čte každý knihu, kterou si sám vybral (nikoli ze seznamu doporučené četby), a může tedy číst cokoliv, žáci mají čas minimálně 15 minut na samostatné nerušené čtení v duchu na místě, které si sami vyberou, dílna čtení probíhá pravidelně minimálně jednou týdně a žáci během ní vždy nějak sdílejí svůj čtenářský zážitek.“ Podrobnější vysvětlení pojmu [najdete v článku](#), který pro časopis Kritická gramotnost připravila Hana Košťálová. Pojem *dílna čtení* je tedy terminus technicus a je třeba ho takto používat. Byl převzat od nejvýznamnější propagátorky dílen čtení v zahraničí Nancie Atwellové a v České republice se dílny čtení objevily poprvé ve školním roce 1997/1998 díky programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení.

Práce s knihou a textem tedy může být velmi různorodá a lze s ní začít již od nejtěplejšího věku dětí. A to nejen ve škole, jak se obvykle tvrdívá. S knihou mohou pracovat i rodiče s dětmi doma a nezastupitelné místo mají v této oblasti také knihovny. Protože jen dítě, které vidí ve čtení smysluplnou činnost, která stojí za námahu, a které má s čtením spojené pozitivní zážitky, se stane aktivním čtenářem.

Autoři fotografií: Karolína Procházková, Martina Danišková, archiv Základní školy Příbyslav

O AUTOROVI

Veronika Peslerová

Knihovnice a náruživá čtenářka, lektorka a blogerka, máma čtyř dětí ve věku dva až dvanáct let a učitelka nejstarších dětí v domácím vzdělávání. Je ráda venku, nejlépe s knihou a celou rodinou kolem sebe. Vystudovala knihovnictví a několik let pracovala jako vedoucí dětského oddělení, poté jako ředitelka Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodě. Momentálně je na rodičovské dovolené a příležitostně lekturuje kurzy a workshopy v oblastech dětského čtenářství, literatury pro děti a mládež a kritického myšlení. Autorka inspiračního blogu: pesleri.blogspot.com.

SOUVISEJÍCÍ PŘÍSPĚVKY

K tématu: Knihy o vodě 13. 6. 2021

Metodický list: Mapy mých pocitů 16. 5. 2021

K tématu: Knihy na ven 28. 2. 2021

Aktivity na téma: Voda 20. 6. 2021